

Till: u.eu.forskning@regeringskansliet.se
Kopia: Jessica.Umegard@regeringskansliet.se
Thomas.Neidenmark@regeringskansliet.se

Rymdstyrelsens yttrande angående kommande FP10-förslag (ärende U2025/01586)

Sammanfattning

Rymdstyrelsen har beretts möjlighet att yttra sig över Europeiska kommissionens förslag till nästa ramprogram för forskning och innovation samt det tillhörande specifika programmet för dess implementering.

Rymdstyrelsen är positiv till flera möjligheter inom programmet att utveckla eller använda rymdsystem eller rymddata, och välkomnar kommissionens ambition att förenkla programstrukturen och ansökningsförfarandet.

Flera av de föreslagna så kallade "Moonshot"-inriktningarna bedöms vara relevanta för rymdverksamheten, antingen som användare av rymddata eller för utveckling av rymdförmåga. Tydlig rymdkoppling finns inom områdena datasuveränitet inom forskning, nästa generations AI, utveckling av automatiserad transport och mobilitet i Europa, rymdtransporter och robotik (vilket kallas rymdekonomi på rubriknivån) samt utveckling av havsövervakningssystem. Temat rymdekonomi syftar till att utveckla europeisk förmåga inom tillträde till rymden och specifikt månen – här finns tydliga möjligheter till synergier och samarbeten med europeiska rymdorganisationens (ESA) program, men också risk för överlapp som kan minimeras genom adekvat och proaktiv svensk bemanning av relevanta kommittéer inom EU och ESA.

Rymdstyrelsen noterar att styrningen av konkurrenskraftdelen inom programmets pelare II (där bland annat rymd ingår) tycks använda konkurrenskraftsfondens kommittéstruktur och inte ramprogrammets egen programkommitté. Det är ytterst viktigt att säkerställa relevant nationell bemanning av kommittéerna med deltagande av delegater och experter från svenska expertmyndigheter och på så sätt skapa de bästa förutsättningarna för synergier mellan europeisk och svensk forskning och innovation och främja det svenska deltagandet i programmet. Rymdstyrelsen representerar Sverige i ESA, har expertroll inom Horisont Europa, bedriver en mängd nationella program på rymdområdet och har därmed den

expertis och erfarenhet som krävs för att representera Sverige i relevanta kommittéer och grupper inom EU:s nästa program.

Detaljerade kommentarer

- **Bedöms förslaget skapa förutsättningar för att stärka excellent europeisk forskning och innovation?**

Rymdområdet täcks huvudsakligen av den andra pelaren (Pillar 2), men även andra delar av programmet. Inriktningen "Moonshot" innehåller bl.a. spetsteknik, rymdekonomi och datasuveränitet som ska möjliggöra utveckling av viktig teknik för bl.a. klimatrelevant jordobservation. Inkluderingen av "EU missions" främjar vetenskap och innovation av hög kvalitet.

Rymdstyrelsen bedömer att förslaget skapar goda förutsättningar för att stärka excellent europeisk forskning och innovation med aktivt svenskt deltagande. Det är dock viktigt att säkerställa att de svenska intressen tillvaratas genom proaktivt svenskt engagemang i relevanta kommittéer och arbetsgrupper.

- **Bedöms förslaget skapa förutsättningar för att stärka synergier mellan europeisk och svensk forskning och innovation?**

Rymdstyrelsen bedömer att förslaget skapar förutsättningar för att stärka synergier mellan europeisk och svensk forskning och innovation, under förutsättning att tillräckliga nationella resurser också finns tillgängliga för att möjliggöra sådana synergier. På rymdområdet bedömer Rymdstyrelsen att de nationella rymdprogrammen, inklusive de nya program som aviserades i forsknings- och innovationspropositionen 2024, utgör en god grund för sådan nationell verksamhet. Även Sveriges deltagande i ESA-samarbetet är viktigt för att möjliggöra sådana synergier.

Förenklade ansökningsprocesser och snabbare beslutsvägar är avgörande för att svenska aktörer, särskilt små och medelstora företag och akademi, ska kunna konkurrera effektivt inom ramprogrammet, och Rymdstyrelsen välkomnar kommissionens ambitioner att förenkla på detta område. Medlemsstaterna bör kräva en mer pedagogisk presentation av programmet i stort, samt att göra det enklare att navigera och identifiera relevanta delar för olika aktörer. Universitet har ofta forskarstöd som ansvarar för att guida forskare i finansieringsfrågor, och ansvariga myndigheter har nationella kontaktpersoner, National Contact Points (NCP). Det skulle vara värdefullt att förstärka NCP-rollen för att fler aktörer bättre ska kunna dra nytta av programmet.

EU:s begränsning vad gäller omkostnadspåslag är en utmaning för mindre aktörer, även universitet och högskolor. Det behövs en handlingsplan på nationell nivå och resurstilldelning för att stötta de svenska aktörernas deltagande i EU-programmen, t.ex. genom medfinansiering.

Det behövs också fortsatt fokus på öppen vetenskap och datadelning, särskilt inom jordobservation, där interoperabilitet och tillgång till högkvalitativa data är avgörande för innovation. Dessutom bör synergier mellan EU:s rymdprogram, ESA-verksamhet och nationella initiativ bibehållas och stärkas för att undvika överlapp och maximera resursernas nytta. Programmet finansierar avancerade jordobservationsprojekt som använder data från EUMETSAT-satelliterna, Copernicus och liknande initiativ. Dessa data stärker klimatarbetet, katastrofberedskapen och en hållbar utveckling.

Rymdstyrelsen noterar att styrningen av konkurrenskraftdelen inom programmet pelare II (där bland annat rymddelen ingår) tycks använda konkurrenskraftsfondens kommittéstruktur för antagning av arbetsprogrammen och inte ramprogrammets egen programkommitté. Det är ytterst viktigt att säkerställa relevant nationell bemanning av dessa kommittéer med deltagande av delegater och experter från svenska expertmyndigheter och på så sätt skapa de bästa förutsättningarna för synergier mellan europeisk och svensk forskning och innovation och främja det svenska deltagandet i EU:s program. I annat fall blir processen för framtagning av arbetsprogrammen fragmenterad och utan adekvat förankring, inte minst inom "Moonshot"-inriktningarna. Här finns ett stort värde att nationella delegater och experter från relevanta svenska myndigheter aktivt kan delta i arbetet i kommittéerna inom EU och i koordinering med andra rymdprogram (nationella och/eller inom ESA) för att synergier ska bli fruktbara.

Slutligen finns en potentiell risk för snedfördelning av medel till följd av så kallade "Widening"-policys om budgeten för detta skulle växa sig för stor. Även om dessa huvudsakligen riktar sig mot mindre utvecklade EU-regioner, kan Sverige i teorin få minskade resurser om andelen "Widening"-medel i budgeten ökar. Detta kan innebära att det finns mindre tillgängliga medel för forskning som drivs av excellens, om det inte införs tydliga kriterier.

- **Bedöms förslaget skapa förutsättningar för att stärka samarbete mellan akademi och privat sektor?**

Rymdstyrelsen noterar att programmet har en tydlig ambition att främja samarbete mellan akademi och privat sektor, särskilt inom Moonshot-projekten där högriskinnovation och snabb teknikutveckling kräver kombinerade insatser. Rymdstyrelsen genomför flera nationella satsningar för att främja partnerskap mellan offentlig och privat sektor och innovationsmiljöer inom bland annat jordobservation; denna inriktning speglas väl även i EU:s målsättningar. För att dessa möjligheter ska bli verklighet i en större omfattning krävs fokus på att undanröja praktiska, kulturella och administrativa hinder.

Dessutom betonar svenska universitet vikten av att behålla en bra balans mellan grundforskning och innovation. Det nya FP10-förslaget fokuserar mycket på praktisk innovation och industrins konkurrenskraft. Det kan göra att universiteten lägger mer vikt vid kortare tillämpade projekt och mindre på forskning eller avstå från att delta i FP10. Universitet och högskolor är en viktig länk i innovationskedjan och avsaknad av lämpliga utlysningar kan försämra samarbetsmöjligheter mellan universitet och privata företag. Forskning sker även hos företagen och programmen bör innehålla lämpliga satsningar och utlysningar som möjliggör teknisk forskning och innovation på lägre TLR-nivåer (där TLR står för Technology Readiness Level).

Rymdstyrelsen uppskattar särskilt flera initiativ inom pekare III (Innovation), t ex att utveckla angreppssätt som stödjer målsättningen att *“fill the vacuum in public support and private investment for breakthrough technologies and deep tech innovation.”* Ett exempel som nämns är CASSINI – EU:s initiativ för entreprenörskap inom rymdsektorn – vilket är särskilt relevant för att stärka tillgången till riskkapital inom rymdområdet.

Flera andra angreppssätt lyfts också fram för att främja radikal innovation, såsom ARPA och DARPA. Dessa är särskilt viktiga för Rymdstyrelsen med tanke på satsningar inom dual-use-teknologi (civil och militär användning), samt vårt samarbete med Vinnova och den tyska myndigheten SPRIND, som båda arbetar med disruptiv innovation baserat på DARPA:s modell.

Det planeras även satsningar på innovations-ekosystem och integration mellan akademi, industri och näringsliv – något som är direkt relevant för Rymdstyrelsens strategi och arbete med att främja samverkan och teknologisk utveckling inom rymdsektorn.

- **Bedöms förslaget skapa förutsättningar för att stärka det svenska deltagandet i ramprogrammet?**

Rymdstyrelsen bedömer att de viktigaste förutsättningarna för att stärka det svenska deltagandet i programmet är att förenkla programmets struktur, ansökningsförfarande och villkor (i linje med förslaget), att tillräckliga nationella resurser finns för att positionera svenska aktörer så att de är konkurrenskraftiga i programmet, att utöva inflytande över programmet för att stärka synergier med nationella och andra europeiska program, samt att programmets innehåll och syfte tydligt och effektivt kan kommuniceras till aktörerna.

Här konstaterar Rymdstyrelsen åter att inflytandet över utformningen och kommunikationen kring arbetsprogrammen inom pelare II:s konkurrenskraftdel riskerar att ske utan tillräcklig insyn från de relevanta nationella experterna och NCP:erna.

FP10:s fokuserar på både öppna utlysningar och tematiska "Moonshot"-projekt inom viktiga områden som rymd. Det ger svenska aktörer goda möjligheter att ta ledande roller i europeiska samarbeten inom forskning och innovation. Svenska rymdaktörer, lärosäten och företag har bred expertis och lång erfarenhet av internationellt samarbete, framför allt inom ESA. Detta matchar väl FP10:s inriktning på excellens, strategiskt viktiga och högteknologiska områden som rymd och jordobservation.

Dessutom framhålls från aktörer osäkerheter kring dubbel användning (civil och militär): Formuleringarna om att FP10 ska vara "dual use" innebär juridiska oklarheter som svenska aktörer inväntar förtydliganden kring.

- **Vilka delar i förslaget bedöms extra viktiga att värna respektive mota vid kommande förhandlingar?**

Att värna:

- Fortsatt stöd för samarbete mellan medlemsstater för att säkerställa brett deltagande i FP10
- Förenkling av ansöknings- och rapporteringsprocesser för att inkludera fler små och medelstora aktörer
- Öppen vetenskap och datadelning, särskilt i EO, för att främja interoperabilitet och samhällsnytta

- Starkt stöd för jordobservation, digitalt ledarskap och rymdekonomi - områden som är strategiskt viktiga för Sverige
- Stöd till samarbeten inom klimatområdet och andra samhällsutmaningar
- Stöd till forsknings- och teknikinfrastruktur
- Insatser som gynnar högteknologiska företag inom både civil och försvarsrelaterad forskning och innovation
- Stärkta synergieffekter med nationella och andra europeiska program
- Upprätthålla excellens som grundprincip
- Uppmuntra den privata sektorn
- Satsningar på banbrytande forskning och teknikutveckling
- Snabb respons och flexibilitet för att kunna hantera behov under krissituationer eller med anledning av nya erfarenheter

Att mota

- Administrativ komplexitet och byråkrati
- Alltför stor budgetökning kopplat till "Widening"-instrumentet (en kraftig ökning av medel till breddningsinsatser riskerar att minska anslagen till excellensdriven forskning i länder som Sverige)
- Ta noggrann hänsyn till alla aspekter av säkerhet/försvar med dubbla användningsområden för att skydda känslig teknik samtidigt som innovation uppmuntras

I detta ärende har generaldirektör Ella Carlsson beslutat, efter föredragning av avdelningschef Johan Köhler. I beredningen har även Samieh Alissa, Selima Ben Mustapha, Kristine Dannenberg, Ernesto Gutierrez och Sofia Johansson deltagit.